

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :B.13.SGB.0-12.00-00/610-240
Konu :Yazılı soru önergesi (7/3199)

0 2 -03- 2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 30.01.2012 tarih ve 44951 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Durmuşali TORLAK'a ait 7/3199 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

Ek : 1 Yazı

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ DURMUŞALI TORLAK'IN 7/3199 ESAS NO'LU YAZILI
SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP**

Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığında 601 müfettiş görev yapmakta olup, bunlardan 94'ü İstanbul ilinde görevlendirilmiştir.

TÜİK'ten alınan verilere göre 2010 yılı itibariyle İstanbul ilinde kayıt dışı istihdam edilen kişi sayısı 961.000 olup, 2007-2011 yılları arasında ülkemizdeki toplam istihdam ve kayıt dışı istihdam rakamları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Bu güne kadar İstanbul ilinde kaçak çalışmaları tespit edilerek ilgili birimimizce haklarında cezai işlem yapıldığı bildirilen yabancıların sayısı yıllar itibariyle aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

YIL	2007	2008	2009	2010	2011
YABANCI SAYISI	428	196	271	463	450

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda kayıt dışı istihdamın önlenmesi konusunda yapılan düzenlemeler kayıt dışı çalışan kişilerin yabancı ülke vatandaşı olup olmadığı konusunda bir ayrıma gidilmeden bütün vatandaşları kapsayacak şekilde yapılmıştır.

Bu düzenlemeler şunlardan oluşmaktadır:

- 5510 sayılı Kanunun 8'inci maddesi ile söz konusu madde hükmüne istinaden, 28.09.2008 tarihli ve 27011 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Tebliğ'de 2010 yılı içerisinde de değişiklik yapılarak bilgi alınan kamu kurum ve kuruluşlarının sayısının artırılmasına yönelik Tebliğin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" 21.04.2010 tarihli ve 27559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Anılan Tebliğe istinaden tüm bankalar ve çok sayıda kamu kurum ve kuruluşlarında işlem yapan kişilerin T.C. kimlik numaraları ile birlikte "mesleki bilgileri" ve "işyeri unvanı ve adresi" bilgileri alınarak, elektronik veya manuel olarak sosyal güvenlik il müdürlükleri veya sosyal güvenlik merkezlerine bildirilmesi sağlanmış ve gönderilen bu bilgilerden işyeri ve sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

- 5510 sayılı Kanunun 59'uncu maddesinin yedinci fıkrası gereğince hazırlanan ve 27/09/2008 tarihli, 27010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kamu İdarelerinin Denetim Elamanlarınca Yapılan Tespitler Hakkında Yönetmelik" uyarınca kamu idarelerinin denetim elemanlarınca yapılan sigortalılık tespitlerine ilişkin tutanak ve raporlar Sosyal Güvenlik Kurumu sosyal güvenlik il müdürlükleri/sosyal güvenlik merkezlerine gönderilerek değerlendirilmesi sağlanmıştır.

- Kendi nam ve hesabına çalışanların (tarım da dahil) sigortalılık bildiriminin, faaliyetleri ile ilgili kayıt ve tescillerini yapan vergi dairesi ve meslek kuruluşlarınca yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

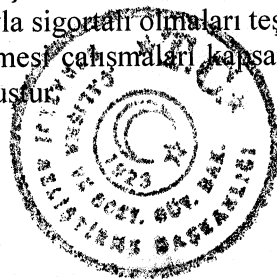
- Kayıt dışı istihdam konusunda yapılan denetimlerde caydırıcılık sağlaması için uygulanan idari para cezalarının miktarları artırılmıştır.

- Esnek çalışanların kayıt altına alınması için düzenlemeler yapılmıştır.

- İsteğe bağlı sigortalılığa müracaat ve devam şartları kolaylaştırılarak daha fazla kişinin kayıt altına alınması, bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları ve dolayısıyla da kayıt dışı istihdamın önlenmesi amaçlanmıştır.

- Tarımsal faaliyetlerde bulunanların sigortalılığına yönelik olarak, sigortalılık için prime esas kazançları ve ödeyecekleri prim miktarlarının 15 yıla yayılacak şekilde kademeli olarak artırılması öngörülerek, daha fazla kişinin sisteme dahil edilmesi sağlanmış ve bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmalarıyla sigortalı olmaları teşvik edilmiştir.

- Kayıt dışı istihdamın önlenmesi çalışmalarını kapsamında taşra birimlerinde "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Servisi" kurulmuştur.

Diğer taraftan, ücretlerin bankalara yatırılması zorunluluğu getirilmiştir. “Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türlü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde 10’un üzerinde işçi çalıştıran işyerlerinde ücretlerin bankalar vasıtasıyla ödenmesi öngörülmüştür.

Ayrıca;

Sağlık Bakanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda, belirli sektörlerde çalışanların tabi tutulduğu portör muayene listelerine T.C. Kimlik numaralarının da eklenerek, listelerin Sosyal Güvenlik Kurumu sosyal güvenlik il müdürlükleri/sosyal güvenlik merkezlerine gönderilmesi konusunda Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık il müdürlüklerine talimat verilmiş ve 2008 yılı Mayıs ayından itibaren sağlık il müdürlüklerinden portör muayene listeleri alınarak sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda, 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ekinde bulunan Ek 1 (işyeri bildirimi) ve Ek 2 (çalışanların bildirimi) formlarının Sosyal Güvenlik Kurumu sosyal güvenlik il müdürlükleri/sosyal güvenlik merkezlerine gönderilmesi sağlanmış ve 2008 yılı Temmuz ayından itibaren gönderilen bu formlardan sigortalılık kontrolü yapılmaya başlanmıştır.

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda, vergi dairelerinde görevli yoklama memurlarınca düzenlenen yoklama fişlerinin, her ay periyodik olarak Sosyal Güvenlik Kurumu sosyal güvenlik il müdürlükleri/sosyal güvenlik merkezlerine gönderilmesi konusunda mutabakat sağlanmış ve alınan bilgilerden sigortalılık ve işyeri kontrolü yapılması ve Sosyal Güvenlik Kurumunda kayıtlı olup da vergi dairesinde kaydı olmayanların ilgili vergi dairesine bildirilmesi uygulaması başlatılmıştır.

Diğer yandan, Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde 2008 yılı Mayıs ayında “ALO 170 İhbar Hattı” kurulmuş olup, kayıt dışı istihdamla mücadele çerçevesinde Bakanlığımızca ilgili ve bağlı kuruluşları da kapsayacak şekilde yeni bir anlayışla 15 Kasım 2010 tarihi itibarıyla “Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi” olarak Bakanlığımız bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır.

Bu düzenlemelerin yanı sıra, kayıt dışı çalışmanın önlenmesi amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumunca çalışanların ve işverenlerin bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları ülke genelinde sürekli olarak yapılmaktadır.

Ayrıca, kayıtlı istihdamı teşvik etmek amacıyla genç işçi ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik son yıllarda önemli düzenlemeler yapılmıştır. 5084 sayılı Kanun ile gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olan ve teşvik kapsamında yer alan illerde faaliyet gösteren işverenlere 10 veya daha fazla sigortalı çalıştırmaları koşulu ile tüm sigortalılar için işveren prim teşvikinden yararlanmaktadırlar. 4447 sayılı Kanun ile 18 yaşından büyük 29 yaşından küçük erkekler ile yaş şartı aranmaksızın 18 yaşından büyük kadın sigortalılar için işveren prim teşviki söz konusudur. Bunun yanında, 5510 sayılı Kanun ile 01/10/2008 tarihinden itibaren özel sektör işverenlerinin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılanmaktadır. Bununla beraber, 5510 sayılı Kanunun ek 5 ve 6 ncı maddeleri ile esnek çalışmanın teşviki amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Cezai Hükümler başlıklı 21'inci maddesi gereğince;

- Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için 6.795 TL, izinsiz çalışan yabancıya da 679 TL (2012 yılı için) idarî para cezası verilmektedir. Bu sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanmaktadır.

- Söz konusu Kanun ile Çalışma izinleri reddedilen ve iptal edilen yabancıların ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bildirimleri yapılarak, ikametlerinin iptali sağlanmakta ve çalışma izinlerine istinaden düzenlettirdikleri ikamet izinlerini kullanarak ülkemizde değişik işyerlerinde kaçak çalışması engellenmekte sınır dışı edilmeleri sağlanmaktadır.

- Müracaat dosyasının incelenmesinden kaçak çalışmaya yönelik herhangi bir bilgi ya da bulgunun tespit edilmesi ya da kanaat oluşması halinde derhal ilgili bölge müdürlüğümüzden inceleme ve denetim istenilmektedir.

- Bakanlığımıza intikal eden kaçak çalışmaya yönelik ilgili mercilerin tespitleri ve alınan şikayet dilekçeleri derhal incelemeye gönderilmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili olarak basında yer alan haberler de ihbar kabul edilerek takibe alınmaktadır.

Yapılan tüm bu düzenlemeler sonucunda kayıt dışı istihdam oranında büyük bir düşüş yaşanmıştır. TÜİK verilerine göre, 2004 yılında % 50 olan kayıt dışı istihdam oranı 2011 Ekim ayı itibariyle % 41,8 olarak gerçekleşmiştir.

Yine, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile birlikte kayıt dışı istihdam ile mücadele kapsamında kayıt dışı işçi çalıştıran işverenlerin ödemeleri gereken idari para cezalarının miktarlarında da artış sağlanarak caydırıcılık yaratılmaya çalışılmıştır.

2009-2011 yılları arasında Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Güvenlik Denetmenleri ve kamu idareleri denetim raporları sonucunda kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında tahakkuk eden idari para cezaları tutarları aşağıda gösterilmiştir.

GELEN BİLGİ	YILLAR	İDARİ PARA CEZASI
Sosyal Güvenlik Denetmenleri	2009	44.164.801,30 TL.
	2010	50.093.267,84 TL.
	2011	202.618.133,46 TL.
	Toplam	296.876.202,60 TL.
Kamu İdareleri Denetim Raporları	2009	419.115,50 TL.
	2010	2.054.319,43 TL.
	2011	7.595.278,52 TL.
	Toplam	10.068.713,45 TL.
GENEL TOPLAM		306.944.916,05 TL.

Ayrıca, Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri tarafından yapılan inceleme ve denetimler sonucu işverenlere uygulanan cezai müeyyidelerle ilgili bilgileri içeren tablo aşağıda yer almaktadır.

Dönem(*)	Denetlenen İşyeri Sayısı	Tespit Edilen Ek/Fark Prim Matrahı	Uygulanan İdari Para Cezası
TOPLAM	60.152	745.663.427,65 TL	276.144.254,00 TL

(*)Dönem; 01/01/2007-31/12/2011 dönemini kapsamaktadır.

